

SENAT POŠLJE MISIJO V RUSIJO?

Pariz, 14. jan. — Poročilo, da ameriška senatska misija poseti Rusijo, je vendarle prava senatska misija, ki jo je predložil senator Coolidge, ki jo je predložil senator Coolidge, ki jo je predložil senator Coolidge.

COOLIDGE PA PRAVI, DA HUGHESOVA OSTAVKA NE POMENI PREOBRTA V RUŠKI POLITIKI.

Pariz, 14. jan. — Poročilo, da ameriška senatska misija poseti Rusijo, je vendarle prava senatska misija, ki jo je predložil senator Coolidge, ki jo je predložil senator Coolidge, ki jo je predložil senator Coolidge.

Ruski poslanik Krasin, ki je v Moskvi poročilo, je dejal, da v Moskvi drage volje sprejmejo vsa ameriška misija in razkaže vso deželo. Sovjetska vlada nima ničesar skrivati.

Washington, D. C., 14. jan. — Predsednik Coolidge je včeraj razpisal znanje poročil, ki so jih poslali njegovi administrativni predstavniki, ki so jim izrekli svojo stališče na račun Rusije in da je ostavka dr. Hughesa tujina Hughesa prvič prihajajoče izpremembe.

Coolidge pravi, da je on ravno tak nasprotnik priznanja sovjetske vlade kakor je Hughes, ki je Rusijo ne prizna odškodnine Američanom, ki so prizadevali ruske revolucije, prizna ameriška vojna posejila in se za, da komunisti ne bodo vodili nobene propagande proti ameriški formi vlade.

Predsednik je upal, da se Rusija prva zgane in sprejme pogoje. Obžaluje, da se to še ni zgodilo in upa, da sovjetska vlada, ki je prej priznala pogoje Združenih držav, če želi, da se vzpostavi normalni odnosi med Ameriko in ruskim ljudstvom.

Coolidge je tudi naznanil istočasno, da izrednega zasedanja vsega kongresa takoj po 4. marcu radi pomoči farmerjem ne bo. Sedanjí kongres mora nekaj ukreniti glede te pomoči.

RODNIK JE OŠTEL PROHIBICIJSKEGA DETEKTIVA.

Chicago, Ill. — Zvezni sodnik Adam C. Cliffe je oštel prohibicijske detektive, ko je Robert Sykora, lastnik knjigotrne izdeval, da sta ga prohibicijski detektivi A. D. Hermanson in Alex Hornkohl, Jr., pregovorila, da je njima prodal šest pintov alkohola, ki ga je imel za svojo lastno domačo zabavo. Sodnik je hotel, da sta detektiva toliko zaplila kot obtoženec. Na zato je bil klop bi morala priti zaradi svoje.

Sodnik je obsodil Sykora, da ostane dan v varstvu zveznega maršala.

ZVER OSTANE ZVER.

Bay City, Mich. — Ko je mra, v Hill učila leoparda, je zver ubila nanjo. Njen pomočnik je sicer ugnal, a zadobila je več poškodb, da jim je kasneje prešla. Zver je planila nanjo, ki je obrnila hrbet.

BANDITJE SO OBISKALI PREDMESTJE CHICAGA.

Niles, Ill. — Dva bandita sta napadla državno banko v Nilesu, ki se nahaja ob severni meji Chicaga. Eden banditov je nameril puščico na uslužbenca, drugi pa je prišel takoj nabirati plen. Bandita sta okrog pet tisoč dolarjev, nakar sta ukazala uslužbenecem, da ne smejo zapustiti kladene, v katero sta jih porinila. Sedla sta na avtomobil, ki sta pustila pred durmi in se odpeljala proti Chicagu. Policija je dobila dober popis njima in upa, da ju izsledí.

KAPITALISTI NASTOJAJO SAMOZAVESTNO.

Odprto kršijo postavbo za varstvo delav.

Passaic, N. J. — Tovarnarji poročajo državnemu delavskemu komisarju Andrew F. McBridu, da odprto kršijo postavbo, ki preprečuje delati ženskam od desetih zvečer do šestih zjutraj. Tovarnarji izjavljajo, da bodo postavbo kršili še v bodočnosti, ker so prepričani, da bodo sodišča proglasila postavbo za neustavno. Oni naglašajo, da je postavba konfiskatorična in zaradi tega je neveljavna.

McBride je obvestil tovarnarje, ako se ne bodo uklonili postavbi do dne 17. januarja, da nastopi proti njim pred sodiščem.

Špekulanti navili ceno pšenici.

STRADAJOČA EVROPA BO ŠE BOLJ STRADALA.

Take so razmere v kapitalističnem svetu.

Chicago, Ill. — Cena za bušel pšenice je poskočila nad dva dolarja. Štirje mlinarji so plačali pšenico po pol centa več kot dva dolarja.

Pšenica je že zdavnaj prešla v roke špekulantov, ki odločajo po kakšni ceni se bo prodajala. Ogromna večina farmerjev nima od podražitve pšenice nobene koristi, kajti prodala je svojo pšenico v jeseni, ko je potrebovala denar, za odplačilo svojih dolgov in nabavo najnujnejših življenjskih potrebščin.

Kruh, najvažnejši živilski za prehranitev, se bo podražil. V Evropi bodo še bolj stradali, kot danes, in poslušati se bodo morali raznih nadomestil za pšenično moko.

Špekulanti in podražilci kruha pravijo, da primanjkuje pšenice na trgu. Sveda primanjkuje na trgu, ker jo žitni špekulanti drže od trga. To pa ne velja samo za pšenico, ampak tudi za moko.

Nad žitnim trgom nima nihče drug kontrole kot špekulanti. Ljudstvo mora verjeti, kar ti ljudje govorijo. In kolikor bolj pleza cena pšenice navzgor, toliko bolj jo špekulanti drže od trga. Ko se približa bodoča žetev, bo cena pšenice zopet prišla padati, da bodo špekulanti pokupili pšenico po ceni od farmerjev.

Tako se ta igra ponavlja od leta do leta in v raznih poljskih pridelki. Enkrat draže kruh, enkrat krompir ali kateri drugi živilski.

Ta igra bo trajala, dokler bo trajal sedanji gospodarski sistem. Sicer se lahko ta igra tudi v današnjem sistemu nekoliko omeji, ampak živilski špekulanti in podražilci živijo imajo močna sredstva na razpolago, s katerimi agitirajo in preprečujejo sprejem takih postav, ki bi jim zmešale oderuško igro.

KOZLOVINA SE PRODAJA KOT JAGNETINA.

Washington, D. C. — Kongresnik Ben Johnson iz Kentuckija trdi, da se v Ameriki prodaja kozje meso kot jagnjetina in koštrunovina. Johnson pravi, da je redil in kral kozje. Znano mu je, da je veliko kozjega mesa odšlo v hladne shrambe, ampak iz njih ni nikdar prišlo kot kozje meso.

Kadar kozje meso pride iz hladne shrambe ali ledenice, meni Johnson, se prodaja kot koštrunovina ali jagnjetina. Razlika se težko dožene.

Ovčji rep je tri do štirikrat dražji kot kozji. Tri četrti so se lahko prodajo za jagnjetino ali koštrunovino, le četrtina z repom se ne more prodati na ta goľufiv način.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jasno. Zapaden in severozapaden veter. Solnce izide ob 7:16, zaide ob 4:43.

ZENTLEMANSKE OBVEZNOSTI SO BUTARA.

KAJ PA JE "BOAR'S NEST"?

Kmalu bo kihanje tudi "boljševiška" razvada!

Washington, D. C. (Washingtonske govornice, Fed. Press.) — E. B. McLean se je lani spomlad skrival v Floridi, njegovi detektivi — posredovalci so pa romali med Belo hišo in kapitolom, pri vatni tajniki in advokati so mu pa skušali prihraniti zaslišanje kot priča v zadevi teapotdomske afere. Letos je pa ravno isti McLean priredil novoletno zabavo, na katero je povabil na stotine uradnikov, bankirjev in drugih važnih oseb v Washingtonu.

In kdo mislite je bil njegov najodličnejši gost?

Nihče drugi kot senator Tom Walsh iz Montane, ki je vodil teapotdomsko preiskavo in ki je vsakega presenetil s svojimi vjudnimi vprašanji in ki je končno le dobil predse lažniveca, ki je lagal o \$100,000. McLean je obvestil senatni odesk po svojem advokatu Mitchell Palmerju, da je Fallu posodil misterioznih \$100,000, kasneje se je pa dokazalo, da jih je Doheny izročil Fallu v torbici.

Nekateri pravijo, da se nahajajo v Washingtonu družabni vežarji, zakulisniki, ki imajo nesramne živce. Drugi govorijo, da je to samo družabna prijaznost, ki se mora vzdrževati med vjudnimi ljudmi obojega spola v civiliziranem svetu, češ, da je McLean v tem slučaju pokazal, da zna odpustiti, senator Walsh je pa bil tako vjuden, da je to priznal. Kaj, če valovi družabnega čaja pluskajo vedno višje proti kupoli kapitola? Najbolj odlični demokratični in najbolj odlični republikanski časnikarski založniki zdaj režejo obraze drug drugemu, ko so volitve končane.

Ravnokot, kot je vodja Joe Robinson, daveč se od izražanja svojih čutov, vzkliznil: "Prepričan sem, da je vaš predsednik in moj predsednik časti vreden človek."

Bivši demokratični kongresnik je pod pisateljskim imenom opisal v neki prosvetni reviji Scottovo ločitev zakona. V svojem spisu je šel tako daleč, kolikor se nanaša na življenje današnjih kongresnikov.

"Washington pozna 'Boar's Nest', pravi kongresnik, ko omenja igralnico za denar, v kateri je Scott po izjavi njegove lastne žene izgubil velike vsote denarja od svoje oficijelne plače. "Ljudje, ki vodijo to igralnico za denar, imajo v političnih krogih tako veliko zaslobo, da jih nihče ne moti. Njeni glavni gostje so voditelji starogardne mašine. Ko je stric Joe Cannon bil car v zbornici, je bila pot zakonodajstva odločena na konferencah, obdržanih v 'Boar's Nestu'. Včasih so prenehali igrati, da se doseže 'sporazum'. Kongresnik, ki je hotel živeti v dobrem sporazumu z mašino, se je moral pokazati v 'Boar's Nestu'. Pot do avanzma je vodila prek igralne mize.

"Vežarji in zakulisniki z debelimi zavoji so se seznanili z zakonodajjo v 'Boar's Nestu'. Dostikrat so bili vežarji in zakulisniki iz usluge izgubili veliko denarja."

Scott je pričel po pripovedovanju te izjave kmalu polzeti. Ko je bil v letu 1920 izvoljen kot zmečen progresovec. Predložil je zakonaki načrt, ki bi ubil mornarski zakon, kolikor se nanaša na Velika jezera. Tudi v drugih zadevah je šel naprečno pot. Delavstvo je nastopilo proti njemu leta 1922, a bil je vseeno izvoljen kot kandidat mašine. Od leta 1920 so njegovo karijero zaznamovali dogodki, o katerih govorijo priče v tožbi za zakonsko ločitev. Njegovo potovanje v Panamo in (Nadaljevanje na 3. strani.)

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Iz Pariza prihaja vest, da senat pošlje misijo v Rusijo.

Coolidge zanika vesti o preobratu ameriške politike napram sovjetom.

Underwoodova predloga o Muscle Shoalsu začasno sprejeta v senatu.

Špekulanti še vedno navijajo ceno pšenici.

Stara resnica je, da demokrat je niso nič boljši od republikancev.

Roparji ki so prišli kot "državni inšpektorji," odnesli \$75,000 iz banke v Bloomingtonu, Ill.

Mati Jones je opravčila svoj obisk Coolidgea.

Po svetu.

Zavezniki podpisali v Parizu pogodbo revidirane odškodnine. Mussolinijev napad na framazone je preplasil celo papeža.

Anglija tají, da je ona organizirala balkanski protisovjetski blok.

Nova civilna vojna y Šangaju na Kitajskem.

Demokrati nič boljši od republikancev.

VODJA DEMOKRATOV V SENATU JE TO SAM POVEDAL.

Na cedilu so ostali voditelji železničarjev, ki so v regularnih demokratih videli naprednjake.

Washington, D. C. — Nekateri voditelji železničarskih organizacij niso navdušeni za tretjo stranko. Najraje bi capljali enkrat z eno stranko, drugič pa z drugo. To se je pokazalo po končnih volitvah v novembru, ko so si prizadevali, da delavei zopet zaupajo demokratom pri prihodnjih volitvah, češ, da demokrati tvorijo napreden element v deželi. Zda je tem zagovornikom demokratov dal krepko zaupništvo senator Robinson s svojim govorom dne 9. januarja, ki je Norris čital demokratični kampanjski letak, v katerem se je obzgodala alijanca Coolidgea s trustom za oddajanje električne sile. Organ železničarskih delavcev je prinašal ravno take napade na republikansko stranko in njene stike s trustom za oddajanje električne sile.

Tu je ostal senator Robinson in povedal na glas, da ostane sedanjí gospodarski sistem privatne blagovne produkcije in distribucije.

"Če je kdo tukaj," je rekel senator Robinson razpaljen, "ki misli, da ima pravico govoriti za demokratično stranko, ki hoče zaobljubiti ta narod vladnemu lastništvu in obratovanju železnice, ki želi takozvane javne potreščine pod javno ravnateljstvo, podvrženo politični kontroli z vsemi njenimi nesposobnostmi in korupcijo, tedaj naj sledi državniku, ki stopa hitro v to smer. Njega podpirajo publikacije, ki vporabljajo svojo moč in vpliv, da se dosežejo take postavbe, da vlada prevzame privatne posle. Jaz nočem, da se kaj takega izvrši."

"Po moji sodbi ne mara ljudstvo več federalnega vladanja, kot je potrebno," je nadaljeval Robinson. "Ljudstvo noče, da federalni uslužbenec prevzamejo in obratujejo železnice. Ono noče, da brzojavne in telefonske naprave, družbe za oddajanje električne sile in vseh drugih javnih potrebščin pridejo pod vladno upravo in postanejo vladna lastnina. Kadar nastanejo take razmere, bodo janičarji kontrolirali vlado in republika bo uničena. Ne maram, da se moja stranka zaobljubi, da izvede katero teh naprav ali smeri, da vlada obratuje in lastuje javne potreščine."

In da je slika še bolj popolna, kako napredna je demokratična stranka, je senator Heflin iz Alabame dodal še tole misel: "Ne vem, ako se on (Norris) zaveda ali ne, da je socialist, ampak njegove doktrine v tej zbornici, smer njegovih misli v zadnjih

OPOZICIJA V ITALIJI RASTE IN RASTE.

Papež sam je nasproten protiframazonski predlogi, ker se boji za katoliške redove. Stari nasprotniki so se združili in napovedali boj volilni reformi.

PROSTOZIDARJI NAPOVEDUJEJO VOJNO MUSSOLINIJU IN NJEGOVEMU REŽIMU.

Rim, Italija, 14. jan. — Bivši ministrski predsedniki Giolitti, Salandra in Orlando in 28 njihovih poslancev, ki tvorijo opozicijo v zbornici, je sinoči napovedalo boj Mussolinijevi volilni reformi. Stari politični nasprotniki, kot sta Giolitti in Salandra, so se združili in sklenili, da bodo glasovali proti vladi. Izjavili so tudi, da Mussolini ni kvalificiran voditi nove volitve.

Mussolinijeva predloga za uničenje protostidrarstva v Italiji je naletela na dva močna odpora. Framazoni pravijo, da se ne bodo izlepa podali, in če pojde Mussolini v svoji zagrizenosti tako daleč, da ukaže razpust njihovi loš, pride kriza, ki ga sigurno pokopije. Prominentni Američani v Rimu so mnenja, da je Mussolini naredil veliko napako s tem korakom.

V Italiji sta dve večji frama-zonski loži. Ena je "Skotaki obred", katero priznavajo ameriški protostidrarji kot avtentično. Ta loža je bila doslej precej naklonjena fašizmu. Druga je "Orient", ki je večja in bolj politična. To ložo obtožujejo fašisti, da je proti njim in da vpliva na vse politične stranke, posebno pa na liberalca. Koliko je na tem resnice, se ne ve.

Drugi odpor je pa prišel od papeža samega, kateremu je hotel Mussolini baš ustreči z napadom na framazone. Papež seveda ne ljubi frama-zonov, toda ustrašil se je vladne predloge, ki se glasi, da morajo vse tajne organizacije v Italiji javiti polietji svoja pravila, notranje regulacije in imena članov. Zvedenci v kanoničnem (cerkvenem) pravu pravijo, da se zakon prav lahko raztegne tudi na jezuite, dominikance, frančiškane in druge katoliške redove, ki so deloma tudi tajni, kar se tiče notranjih regulacij. Fašisti mogoče ne bodo nadlegovali teh redov, ampak bodoča italijanska vlada, o kateri Vatikan ne ve, kakšna bo, lahko izrazi zakon proti cerkvi.

Neutrlni listi, kot je "Messagero", neumljeno kritizirajo Mussolinijev najnovejši korak proti opoziciji.

Zbornica ne dela nič. Na večerajšnji seji ni bilo debate niti o volilni reformi, niti o predlogi proti tajnim organizacijam.

Rimska policija je aretirala 35 komunistov, ki so imeli tajno zborovanje. Policijski pogoni na posameznike, hišne preiskave, plenitve listov in nemiri se nadaljujejo po vsej deželi.

mesecih napravljajo iz njega socialisti. Povsod na njem so mu vtisnile pečat nevarnih in smrtnih doktrin socializma."

Senator Simmons iz Severne Karoline, se je vstrašil, ko je slišal v kakšnih barvah slikajo Norriasa, za katerega predloga je glasoval, in je hitro vstal in protestiral, da je 20 demokratov zaradi tega glasovalo za Norrisovo predlogo, ker so naklonjeni vladnemu lastništvu in obratovanju električnih central. Rekel je ob tej priliki:

"Mislim, da lahko pokažem na njih javno delo v preteklosti, kot se razgrinja v govorih in glasovanju v tej dvorani, da dokažem, da niso v preteklosti pokazali najmanjše simpatije, da vlada obratuje industrije v tej deželi."

Novi boji na Kitajskem za Šangaj.

100,000 mož pripravljenih za nov konflikt. Ameriški rušilci hite iz Manile.

Šangaj, 14. jan. — Maršal Lu-Jungshiang se pomje s 40,000 vojak iz Nankinga proti Šangaju, dočim je maršal Ci-Hsieh-juan, ki z generalom Sun-čuan-fangom kontrolira Šangaj, poslal okrog 60,000 mož proti severu, da ustavi prodiranje prvega. Tako je civilna vojna za posest te kitajske luke iznova izbruhnla.

Lu-Jungshiang predstavlja sedanjo pekingako vlado, medtem ko Ci-Hsieh-juan še vedno podpira premaganega Vupejfuja in noče se pokoriti sklepu novega režima v Pekingu, ki ga je odstavil kot vojaškega guvernerja province Kiangsua. Ako kakšna tretja sila ne poseže vmes, bo okolica Šangaja videla zopet ravno tako krvave boje kot so bili v zadnjem septembru in oktobru.

Prebivalci iz okolice zopet beže v mesto. Tujezemci so ponovno mobilizirali protovoljce za protekcijo kolonije. Iz Manile prihajajo ameriški rušilci. Okrog 5000 razoroženih kitajskih vojakov je bilo interniranih te dni v francoski koloniji.

Anglija tají, da je formirala balkanski blok.

Chamberlain je zavrnil Rakovskijska glede pogojev za nova pogajanja. Zinovjev je razjezil Herriota.

London, 14. jan. — Baldwinova vlada je pripravljena na obnovo pogajanje s sovjetsko vlado, toda Moskva mora opustiti mnoge svoje stare pogoje, katere je bil sprejel MacDonald; med temi je tudi posojilo Anglije. V tem smislu je minister zunanjih zadev Chamberlain včeraj informiral sovjetskega poslanika Rakovskija, ko ga je bil ta poselil.

Chamberlain je tudi dejal Rakovskiju, da Moskva ne sme razglasiti po svetu, da je Anglija organizirala balkanski protisovjetski blok.

Pariz, 14. jan. — Herriot je včeraj obvestil poročevalce po kabinetni seji, da je francoska vlada poslala po svojem poslaniku v Moskvi protest proti izjavi Zinovjeva, predsednika izvrševalnega odbora tretje internacionale, ki je bila objavljena v "L'Humanitu", glasilu francoskih komunistov. Zinovjev v tej izjavi poziva francoske komuniste, naj namerijo svoje udarce na fašizem v Franciji in med francoske fašiste spadajo po njegovem mnenju tudi pristaši Herriotove vlade.

Tokijo, 14. jan. — Zunanji urad japonske vlade, ki je včeraj naznanil, da priznava sovjetske vlade pride v par dneh, je danes popravil naznanilo v toliko, da tri točke rusko-japonskega pogajanja še niso rešene.

Japonska zahteva 50 odstotkov petroleja na otoku Sahalinu, Rusi pa nočejo dati več ko 40. Druga japonska zahteva je, da sovjetska vlada garantira proti vsaki propagandi na japonskem teritoriju; sovjeti so pripravljene obljubiti, ampak jamčiti ne morejo nič. Tretjé Rusija zahteva, da Japonci takoj izpraznijo otok Sahalin, dočim Japonci bi radi ostali tamkaj do smrti.

KANSASKI GOVERNER POD POROŠTVO.

Topeka, Kans. — Governer Jonathan M. Davis je prišel osebno na sodišče, da se zagovarja, da je njegov podpis neveljaven. On in njegov sin sta položila vsak po tisoč dolarjev poroštva.

Governer je podal izjavo, naslovljeno na legistaturo, v kateri pravi, da ni bil podvržen vplivom pri podeljenju pomiloščenja, ampak je vsak slučaj dobro preštudiral, preden se je izrekel za pomiloščenje.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER of The FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR
Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31 -24) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DELAJSKI POLOŽAJ PO VSEM SVETU.

To je zrealo kapitalističnega gospodarskega sistema.

Znani kapitalistični finančnik Vanderlip je dejal po končani vojni, da bo treba v Evropi uvesti socialistični gospodarski sistem, da se zacelijo gospodarske rane, ki jih je povzročila svetovna vojna. Nauzdan časopisje je le za beležilo njegove besede, kakor da so bile izrečene tjaven dan in brez dobrega premisleka, kajti v Versaillesu so se deli ljudje, ki so sklepali mirovno pogodbo in reševali demokracijo, v katere je imelo nauzdano časopisje več zupanja, kot pa v Vanderlipove proroške besede.

Možje v Versaillesu so dokončali svoje delo in v mirovno pogodbo niso le zapisali, kako se mora rešiti demokracija, ampak so zapisali besede za odrešitev vsega sveta. Prali in prali so kožuh in pri tem so se skrbno čuvali, da ga ne zmocijo.

Minilo je zdaj že nekaj let po vojni in sicer toliko let, da bi bil svet že lahko napol rešen, ako že ne popolnoma, ako so imeli v Versaillesu res resen namen, rešiti svet.

Poročila, ki so došla koncem minolega leta in v začetku tega leta iz Evrope, govore, da so svet na ta način reševali, da so se razmere poslabšale mesto poboljšale.

Da se o tem prepričamo, da je resnica, pogledimo, kaj pravijo poročila o delavskem in splošnem položaju v Evropi iz posameznih držav, da lahko vidimo celotno sliko pred seboj.

V Avstriji se je pomnožilo število brezposelnih delavcev od meseca avgusta 1924 sem za deset odstotkov na mesec. Dne 15. decembra l. l. je prejelo podporo 116,000 oseb, da niso od hudega vzele konec. In Avstrija šteje manj prebivalcev kot mesto New York. Ob Novem letu je bilo izredno veliko število samomorov. Kapitalistično časopisje meni, da je vzroke za ta pojav iskati v trdih in hudih časih, mesto da bi odprto povedalo, da je tega kriv kapitalistični gospodarski sistem.

V Belgiji se je število brezposelnih delavcev znižalo v letu 1924. Jeklarne imajo naročila iz Amerike za železniške tračnice. Naročilo je poslali v Seattle, Wash. V teh jeklarnah je dobilo precej brezposelnih delavcev delo.

V Čehoslovakiji ima gospodujoči razred delavski položaj precej v svojih rokah in pričakuje malo delavskih stavk v letošnjem letu, dasiravno se življenske potrebščine ne prenehoma draže.

V Bolgariji so ostale delavske mezde nizke kljub trajno naraščajoči draginji.

Na Danskem se je število brezposelnih delavcev pomnožilo od 20,000 v mesecu novembru na 27,000 v mesecu decembru. Pred enim letom je bilo 32,300 oseb ravno ob tem času brez dela.

Grčija je poplavljen z ubežniki iz Armenije in drugih krajev Male Azije. Zato je bilo vladi lahko zlomiti vsako delavsko stavko v letih 1923 in 1924, ne da bi delavci dosegli kakšne važne koncesije. Mezde so ostale nizke, življenske potrebščine so pa poskočile v ceni.

Mezde poljskih delavcev so v Litaviji nižje kot pred enim letom. Kmetom gre trda, preobloženi so z davki.

Na Norveškem je industrija nekoliko oživela po velikih delavskih bojih za izboljšanje položaja.

Na Poljskem so bile stavke v letu 1924 precej številne. Tujezemski kapital se pa vedno bolj zariva vanjo, ki prihaja iz Italije in Velike Britanije.

Delavski nemiri v Portugalski so nekaj navadnega.

V Rumuniji industrija dremlje. Industrija je omejena na petdeset odstotkov od normale.

V Južni Afriki je brezposelnost velika. Narodna in lokalne vlade se trudijo, da zaposlijo brezposelne delavce pri javnih delih. Ampak banke izplačujejo mastne dividende. Dobiček iz zlatih rudnikov je za pet in dvajset odstotkov višji kot v letu 1923. Kapitalisti so uvedli stroje in nove metode, da več producirajo z manjšimi stroški.

Industrijski magnati na Švedskem so se odločili, da izpro 100,000 kovinskih in tekstilnih delavcev, da lažje nastopijo proti povišanju mezde. Izpori v drugih industrijah se pričakujejo. Najmanj pet in šestdeset odstotkov organiziranih delavcev bo izprtih.

Taka je slika današnjega gospodarskega sistema in rezultat reševanja človeštva po kapitalističnem receptu.

Razlika med soc. agitacijo in nasprotniško.

Uspeh agitacije pri socialističnem in tudi pri organizacijskem delu drugih strank in organizacijah oblik je odvisen od nekaterih okoliščin. Nikakor niso postranske skrbi kulturna stopnja in temperamentalna mas, med katerimi delujejo za svoje cilje ali za svoje te ali one stranke. V enaki meri, kakor omenjena predpogoja, je pa važna glede na uspeh pri agitacijskem delu tudi snov, jasnost snovi, s katero skušajo socialisti vplivati na izpolnitev politične ali drugega organizacije, in oblika, v kateri podajajo dotični predmet, ki so se ga lotili.

Nasprotniške stranke naglašajo vedno, da bodo "delale za vse" in pri svojih agitacijah porabljajo v prvi vrsti narodnostne, plemenske, verske ali pa tudi le osebne hujskarije, ne prihajajo pa do stvari same, do materialnih koristi mas. Pač razpravljajo popolnoma resno o raznih privilegijih, o stvarih, ki se tičejo posestnih slojev, če so med seboj, da varujejo svoje meščanske kapitalistične interese. Vse drugače torej nastopajo na shodih in v društvih, ki služijo za agitacijo med množico, tam se vlačijo čez zobe fraze in hujskarije, ki nimajo prav nobenega pomena glede na zastopanje interesov brezpravnih ali delavskih slojev. Da, naravnost se vidi iz vse agitacije meščanskih strank med preprostim delavstvom in med politično indiferentnimi sloji sploh, da je namen vsa delovanja teh strank ta, da razcepijo delavne sloje med seboj, da jim natvezajo fiksne ideje in predsodke, ki potem ovirajo združevanje gospodarskih razredov po njih interesih. Ta taktika služi meščanskim strankam kar najbolje, ker jim dovaža nerazodene in fantazirane elemente, da jih izrabljajo v svoje politične namene.

Meščanska politika, ki reflektira na delavske sloje, bodisi katerekoli delavske kategorije, ne more delati drugače; delo meščanskih strank pri agitaciji med delavskimi vrstami je torej neodkritosrčno in demagoško, ki ima namen pridobivati zase telesno gardo potom hujskarij delavskih slojev med seboj, da se ne združijo tako naglo in ne spoznajo v svojem fanatizmu ali indiferentizmu svojih stanovalskih, oziroma razrednih interesov.

Prav nasprotni namen in prav nasprotno taktiko pa zahteva socialistično delo. Socializem, razredni socializem je nekaj čisto pozitivnega, nekaj določenega. Socializem je cilj, ki vodi k pravičnosti, ki ima namen odpraviti gospodarske krivice, ki ima namen ustvariti pravično človeško družbo, za kateri cilj mora biti vsak pameten ali pa pametnim razlogom dostopen človek. Do čim meščanske stranke čuvajo svoje predprave, je naloga socialistov, da se borijo za enake pravice, dočim meščanske stranke protežirajo izkoriščanje, je naloga socializma, da ugotovi pravice do življenja vsemu človeštvu v enaki meri.

Iz tega takorekoč kar samo sledi, da mora socialistična taktika iti v dveh smerih: 1. združevati vse delavske sloje v razrednih organizacijah; 2. povzdigniti kulturno stopnjo in vzgajati nov svetovni nazor.

Vsekakor pa s tema tezama še ni postavljena jasna meja v taktičnih vprašanjih. Meščanske stranke brez demagogije in političnega ter osebnega intriganstva ne morejo uspevati med delavskimi masami, da, niti ne v svojih vrstah, ker je ta taktika bistven del njihovega dela, medsebojne konkurence za politične in gospodarske uspehe in predprave. Socialistična stranka pa ima čisto drugo nalogo. Ta mora združevati in izobraževati vse delavske sloje, pa če se tudi tu patam pojavljajo take meščanske-politiške bolezni v strankini taktiki, jih pa morajo zaupniki in stranka odpraviti. Socialistično delo je delo združitve, je delo prosvete in nikdar ni socializem treba sežati po osebnosti in po argumentih z osebnostnim in demagoškim značajem, ker je socializem program povsem jasn, ki ima realen namen — socializem.

Bolj nego vsaka druga stranka mora zidati socialistična stranka na razodene, program umevajoče pristaje svoje organizacije; če ne bi storila tega, potem ne bi bila nič drugega nego patvorek ali konglomerat, ki ne ve in ne more vedeti kaj hoče.

Zaradi tega torej tiči bistvo soc. organizacij v tem, da člani in pristajši poznajo program in da ukrepajo na podlagi spoznavanja svojih nalog z edinim namenom, da se pospešuje združevanje delavskih mas na podlagi socialističnega programa brez vsakršnih osebnostnih in izrabljevalnih ambicij delavstva proti delavstvu.

Tendenca organizacije in združevanja delavskih mas ter nabraževanja do najvišje popolnosti je edina pot, ki vodi delavstvo do spoznavanja in do samostojnosti, ki sta v socialnem razrednem boju za pridobitev trajnih uspehov nepogrešni.

SLIKE IZ NASELDIN.

Barberton, Ohio. — V tukajšnji naselbini je preminul nesrečne smrti rojak Anton Koprivec, doma iz vasi Črni vrh pri Palihovem gradu. V Ameriki je bil dolgo vrsto let. Star je bil 45 let, neoženjen. Živel je samotarsko življenje, takorekoč sam za sebe. V najemu je imel enosobno kolibo na dvorišču rojaka in soprota Franka Kramarja na Huston cesti. Pokojnik je bil rahločutnega značaja, vendar prijatelj humorja; večkrat se je šalil, da se noben Slovencev na Huston cesti ne more meriti glede stanovanja z njim, ki ima vse v eni sobi: kuhinjo, spalnico ter sprejemno sobo, za soprogo pa da ima steklenico, katero je v resnici strastno ljubil. Zaposlen je bil v tovarni za izdelovanje glinastih cevi. Kakšnega prepričanja je bil pokojnik, mi ni znano, pač pa, da je daroval za zvonove svoječasnno, ko so zanje pobirali po naselbini, da bodo z bučnim bronastim glasom visoko gori v zvoniku peli v čast in slavo božjo, ko pride vojna, bodo pa v imenu veličanstev zopet pobrani in pretopljeni v topove za bruhanje smrtonosnih krogelj na boreče se mase in valeče se v potokih krvi. — Da li je pokojnik hodil tudi v "hišo božjo", mi ni znano.

Božični prazniki so se kakor povsod drugod praznovali tudi v naši naselbini z velikim pompom, kar je bilo "v proslavo rojstva sina božjega." Pa kljub temu, da so Združene države "suhe", se ga je marsikateri "veren katoličan" kot "brezverec" pošteno navlek. Poznam do brega katoličana, ki je prespal Kristovo rojstvo pod mizo. — Pa kdo bi jim štel v zlo, Tako si ga je bil tudi pokojnik privoščil nekoliko več kot običajno kajti božič je samo enkrat v letu. Napaka pa je napravil, ko se je spozabil, bržkone misleč, da sveti božična zarja, je objel žarečo peč ter dobil na rokah opekline, radi katere je moral izostati od posla v tovarni.

Pokojniku je bilo doma dolgočasno in večkrat je šel z doma na železniško progo družbe Baltimore & Ohio, da si nabere potrebne premoga za kurjavo. Dne 8. januarja, ko je tudi tako odšel, mu je končal življenje brzovlak takoj na mestu v bližini križišča na Huston cesti. Korakal je proti domu in ni slišal prihajajočega vlaka. Odrgalo mu je glavo.

Toliko o nesrečni zgodbi, zdaj pa si še oglejmo žalostno smrt rojaka z druge strani. Pokojnik ni imel v tukajšnji naselbini izven znancev nobenih sorodnikov, da bi se zavzeli za oskrbo trupla in dostojen pogreb, kajti pokojnik ni pripadal k nobenemu podpornemu društvu, dasi imamo v tukajšnji naselbini lepo število istih. — V vseh ozirih seveda prednjači S. N. P. J. — Pogrebnik, ko dobi truplo v roke najprej vpraša, kdo je mrtvec, odkod, kje stanuje, oz. se stanoval, ali pripada podpornemu društvu, ako ne, ali ima denar?

Žal, da se za pokojnika ni mogel dati dovoljen odgovor, kajti ne samo, da ni bil član nobenega društva, temveč je bil tudi brez vsakih denarnih sredstev. Današnja doba je pa doba dolarja, katerega hoče vsakdo, pa naj bo gospod duhovni oče ali pogrebnik; gotovo pa je tudi, da se mora mrtvo truplo izročiti materi zemlji. Ako se nihče zanj ne zavzame, so primorane mestne oblasti. Tako je bilo tudi s pokojnikom, ki je bil pokopan na običajne stroške.

Zalosten je običajni pogreb, bolj žalosten kakor smrt sama.

Zakon tukajšnje občine dovoljuje samo 35 dolarjev za sličen pogreb. Kakšen je tak pogreb, si lahko vsakdo napravi sodbo. Pokopljejo človeka kot navadnega psa. Žalostna slika, a kar je še bolj obsojanja vredno je, da ta ni bila prva, temveč jih je bilo že več.

Danes je težko iti okrog rojakov in prosjati za pogrebne stroške, kajti sleherni odgovorja: "Ko je bil živ in zdrav, naj bi bil pristopil k društvu. Zakaj pa jaz spadam k organizaciji?" Tak odgovor je tudi na mestu.

Rojaki, ki ne pripadate k podpornim društvom, pristopite, dokler je čas. Ko je prepozno, ni več pomoči. Rojaki v Barbertonu naj si vzamejo za vzgled, kako se izroči materi zemlji truplo društvenega brata, a kako žalostno sliko je nudil prizor kopavanja pokojnega Kopriveca. — Martin Zeleznikar.

Braddeck, Pa. — Malokdaj se bere dopis iz te naselbine. Tudi ni kaj poročati o delu, ker za služek je majhen, da težko izhaja, kdor ima družino.

Glede napredka pri društvu pa je poročati, da je to društvo eno prvih pri napredovanju v članstvu. Člani Slovenskega doma so si izvolili v decembru ves nov odbor, od katerega želim, da bi deloval še v večji slogi kot leta 1924 za korist naselbine Braddeck in slovenskih prebivalcev.

Da se malo razvedrimo, priredi Slovenski dom veselico dne 17. januarja 1925, na soboto, v Slovenskem domu, Braddeck, Pa. Vabijo se bratje, Slovenci in Hrvatje, da se polnoštevilno udeležijo te prve veselice. Za dobro postrežbo je izvoljen odbor. Vstopnice za moške so 25c, za ženske pa 10c.

Torej na svidenje v soboto dne 17. januarja. — John Rednak.

Javna govornica.

Joliet, Ill. — "Na zadnji seji se je član izrazil, da društvo nazaduje. Ne vem, odkod je dobil brat tako mnenje. Nerač bi žalil kogarkoli, ker vsakdo lahko napravi pomoto, tako tudi jaz, vendar omenim toliko, da je društvo št. 115 v letu 1924 napredovalo toliko ali pa še več kot kdaj prej." — Tako se je izrazil dopisnik v št. 5 Prosvete dne 7. januarja. S tem je menda hotel dopisovalec povedati: "Vidiš, ti si bil za tajnika tri leta, je li si spravil skupaj v vseh treh letih \$300, kot smo jih mi v samem letu?"

Pomniti je, da naše društvo ni imelo več nego samo eno veselico v vseh treh letih, ta pa nas je spravila za \$3.85 pod nič. Sem bil li jaz kriv? — Razpisan ni bil nikak poseben assessment v vseh treh letih in člani so prispevali le po 10 centov mesečno v društveno blagajno za stroške. Plača uradnikov je znašala na leto \$122.

Je li res treba tega, da smo prisiljeni zborovati po zakonitih dvoranah? Meseca julija, da smo bili vrženi na cesto? Ali ni nam zastavila pot v dvorano postava, ker smo zborovali malo manj kakor v salunu? Članstvo, da je glasovalo za dvorano, kjer zdaj zborujemo, z veliko večino. Zborovali je 18 članov, ki so odglasovali za zborovanje v drugi gostilni. Število 18 pa se ne more šteti pri našem društvu za nikakovo večino.

Pravilno je, kadar pride društvo do zaključka, da ne more zborovati v tej ali oni dvorani, pogledajo uradniki 2 ali 3 dvorane ali tudi več, na prihodnji seji pa se skliče članstvo skupaj, da premisli in odloči. Znano je, da pri našem društvu vlada nek nesporazum med člani, katerega bi morali odpraviti, ne pa delati, da se s psovskimi odpravi veselje z društvenih sej. Ako ne bo pri društvu vladala razsodnost, se res nimamo nadejati uspehov.

Morebiti si bo kdo mislil, da tožim radi tega, ker nisem dobil nikakega urada pri društvu. Tudi za še manjši urad mi pri tem društvu ni, dokler ne bodo vladale boljše razmere. — Ferdinand Ferlin.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Član društva št. 541, Jere, W. Va. — Pod takim dopisom mora biti podpis z imenom. Zadeva se tiče društva, zato mora tudi poziv priti od tajnika društva. — Pozdravi!

Nevarnosti tunelskega dela.

DELAJCI SE JIH ZAVEDAJO V POLNI MERI.

Zato zahtevajo potrebne olajšave v interesu svojega zdravja.

New York, N. Y. — Med najbolj nevarna dela spadajo tunelska dela. To je delo v tunelih, ki se raztezajo pod vodo, pod rekami, jeziri in morjih. Ti delavci delajo v velikem zračnem pritisku, ki je potreben, da se ne stisne tunel, preden je dokončan in ometan s cementom. Mesto New York gradi tak tunel pod Narrowsom od Brooklyna do Staten Islanda. Župan Hyman ne more dobiti tudi enega organiziranega delavca, dokler ne bodo delovne ure znižane za delavce, ki delajo v velikem zračnem pritisku. Oddaja kontraktov je bila ustavljena, dokler župan ne napravi pogodbe s temi tunelskimi delavci, ki so organizirani v Compressed Air Workers Union.

"Naveličali smo se izvrševati samomore," je rekel neki star tunelski delavec, ki se je nahajal v pisarni svoje organizacije na številu 229 Vzhodna štiri in osemdeseta ulica. "Poglejte tamle Mihata, pohabljen je za vse svoje žive dni. Paraliziran je od ledij nizdol. Večkrat dobi tudi krče."

Krči slede, ako tunelski delavec dela po več ur v hudem zračnem pritisku. Delavec se bo močje počutil čvrstim, ko pojde od ene do druge zračne izbe, kakšne dve uri kasneje bo pa padel na ulici in se pričel zvijati v krčih. Ako dobi več krčnih napadov, tedaj ima dosti za vse svoje žive dni. Na stotine delavcev je dobilo krčne napade, ki so delali v tunelu iz Canalske ulice, Manhattan, do Jersey Cityja. Okrog dve sto je bilo pohabljenih trajno, deset pa ubitih.

Unija in delavci priznajo, da se takih del ne more izvrševati brez stianjenega zraka. Kajti jasno je, da je treba funt zračnega pritiska za vsaka dva funta vodnega pritiska. Ampak če so taka dela v takih razmerah potrebna, je treba znižati delovni čas v razmerju nevarnosti, ki jo ustvarja zračni pritisk. Delovne ure so pri nizkem zračnem pritisku osem, pri petdesetih funtih zračnega pritiska pa ena ura.

Unija zahteva, da vsak kontraktor, ki bo delal na Brooklyn-Staten Island projektu, uravna delovni čas. Unija zahteva, da 6-urni delavnik prične pri 18 funtih pritiska mesto pri 21; 8-urni delovni čas prične pri 26 funtih pritiska mesto pri 30; 8-urni delovni čas velja za pritisk od 33 do 38 funtov; 2-urni delovni čas od 38 do 43 funtov; eno in polurni delovni čas od 43 do 48 funtov pritiska in 1-urni delovni čas na dan za pritisk od 48 do 50 funtov.

Dokazi so tukaj, da kontraktorji lahko sprejmejo take pogoje. To je dokazala O'Rourke kompanija, ko je gradila projekt Rapid Transit kompanije ob East Riverju.

Unija zahteva, da se ta delovni čas sprejme za vsa taka dela v bodočnosti in da se zaradi tega sprejme Steinbergova zakonska predloga, ki je zdaj pred newyorško legislaturo.

Joseph McPartian, ki je tajnik organizacije tunelskih delavcev, pravi, da je bilo pri projektu Booth & Flynn Manhattan Jersey precej nesreč.

Deveč sto trideset delavcev je tako ponesrečilo, da so zahtevali odškodnino. Komisija za javno službo prizna le, da je ponesrečilo 580 delavcev. Deset je bilo ubitih in 200 je bilo trajno poškodovanih.

McPartian, tajnik organizacije pravi, da delavci ponesrečijo vsaki dan. Cena je visoka, ki jo plačajo delavci za to inženirsko delo. Večina delavcev ponesreči zaradi predolgega delovnega časa.

In ti delavci, ki vsako minuto riskirajo svoje zdrave ude in svoje življenje, zaslužijo od sedem do osem in pol dolarjev na dan. Prav zanesljivo zadene vsakega delavca prejaljšaj nezgoda. Zavarovalne družbe jih nerade zavarujejo, ako jih pa sprejmejo, jim pa zaračunajo štirikrat tako visoke prispevke kot drugim.

Podporna Jednota

Iskrp. 17. junija 1907
v delavi Illinola.

leto jamšijo in za povprečno denar,
če niste zadovoljni. Priporočana, jam-
šena in ne prodaja v vaših lekarnah, ali
pa pošljite \$1.00 naravnost na:
National Laboratory, 1046 E. Wabash
Ave., Chicago, Ill.

POLIKARP.

Spisal Ivan Cankar.

(Dalje.)

Sklonil se je in je pobobnal s pestjo po pokrovu.

"No, res bi ne odrinil pokrova! ... Ampak ob straneh — ali so dovolj močne deske ob straneh?"

"Kakor Jeklo! Če bi se upri s komolci, ne bi jih razmaknil!"

Župnik se je oddahnil globoko in si je obrisal z robcem čelo in lica.

"Tako naj torej spi tu notri v božjem imenu!"

Ozrl se je še enkrat na rakev in je zamrmral:

"Ampak boljše bi bilo, če bi bila lita iz železa ..."

Mizar je odprl usta in je pogledal topo, toda rekel ni ničesar ...

Tako počasi je mineval dan, tako leno je romalo solnce proti goram! Župnik je čakal pogrebcev, ki so se mudili, nevarniki brezskrbni, po krčmah in drugih brezbožnih krajih. Vdružit je

zapel veliki zvon in župnik se je napotil proti cerkvi.

Ljudje so se zbirali na pokopališču. Nabralo se jih je čudovito veliko in kmalu je bilo pokopališče polno vse do zida. In kakor da bi se bili domenili: vsi ljudje so bili prazniško oblečeni, stali so odkriti na stezah, ob gomilah, za vegastimi križi; nihče ni izpregovoril glasne besede, tesna so bila srca. Nikjer bi ne opazil človek tistih veselih, zadovoljivih obrazov, ki so drugače pogrebcev čednost; stianjena so bila ustna in v tla so gledale temne oči. Ali tudi žalosti ni bilo na nobenih licih, v nobenem vzdihu; senca, ki je polagoma zagrinjala pokopališče, ni bila bridkost; bojazen je bila, toliko nemirnejša in groznejša, ker ji človek ni poznal izvora in ni vedel, odkod se bliža zlo in v kakšni podobi.

Polagoma se je skrivalo solnce, že se je skrivalo za goro. Se zmerom so prihajali ljudje, neznanec iz daljnih krajev, ki jih prej živa duša ni še videla na fari. Ob železnih vratih se je prikazal celo človek v pisnem zim-

skem kožuhi in z visoko črno kučmo na glavi; opiral se je ob palico in je gledal z začudenim in nespametnim pogledom proti mrtvašnici. Zenske, nadložne starke v širokih zelenih oblekah so cmokale s tenkimi ustnicami in rožljale z molki.

Prišel je župnik in cerkovnik je šel pred njim s kropilnikom. Naravnost proti mrtvašnici je stopal župnik in se ni ozri nikamor. Njegov korak ni bil kaj trden, zdelo se je celo, da se mu noge nekoliko opletajo. Glavo je imel poveseno, gledal je v tla z nagubanim čelom in strnjenimi obrvmi. Čutil je morda, da se je oziralo nanj tisoč oči.

"Kako se je postal!" je zašepetala ženska za njegovim hrbtom. "Šele včeraj se je postal — prej ni hodil tako sključen in tudi lasje še niso bili tako sivi ... Težka skrb mu leži na duši ..."

Župnik je stopal v mrtvašnico. Sveče so gorele, okoli nizkega odra so stali pogrebci. Neznane je ležal v rakvi, že je udarilo kladio privikrat po pokrovu in zamolkel zvok se je razlegel daleč

preko pokopališča. Župnik je iztegnil roko.

"Stojte! ... Kakšni žrebli so to? Človek krščanski, to so buclike, in če bi se le z mezinco dotaknil pokrova, bi ga vzdignil, kaj šele, če bi se upri z rameni! Le brž stopite po druge žrebce, pošene, trdne žrebce, tako da bodo držali kakor smrt! ... Ne mudite se predolgo, zakaj solnce že zahaja!"

Stali so pogrebci in so molčali. Hladno je bilo v mrtvašnici, hladna groza je legla na srce.

Neznane je ležal integnen v rakvi, bone noge so se dotikale vznožja, roke so bile prekrizane na prsih. Obraz ni bil več tako suh in upadel, ker je bila brada pristrizana; ustnice so se nalahko smehljale in skozi presledek desnega očesa se je svetilo kakor radoveden in hudomušen pogled.

Prišel je človek in je prinesel polno pest žrebcev, trdnih, poštenih žrebcev in kladio je zapelo.

"Ne tako dolgih presledkov!" je ukazoval župnik. "Zabili bi kar rajši bucliko na vsakem oglu, ali pa bi z moko zalepili! ... Samo za palec drug od drugega naj bodo žrebci! ... In krepko zabijte! ... pošteno udarite!"

Zmerom tesneje je bilo pogrebcom, pričam neusmiljenega početja. Zazdelo se je Marku, mizarju, da zabijajo v rakev živega človeka, in zabeležil ga je.

"Zakaj takisto, o gospod?" je zaklical cerkovnik.

Župnik pa se je razardil.

"Kaj bi bilo tebi prav, da bi blodil po smrti kakor večja, ko ti je duša vsa od vrha do tal z grehi obložena? Moli rajši, moli!"

Veliki zvon je zapel, vzdignili so rakev. Ob tistem slovesnem trenutku so se ljudem zasolile oči; bilo je kakor slutnja velike nezgode, kakor ponižna prošnja za milost in usmiljenje.

Grob ni bil daleč, dvajset korakov morda od mrtvašnice. Po zapovedi župnikovi so bili izkopali globoko jamo in rumena prst je bila visoko nagomljena ob grobu.

S počitjem, tresočim glasom je molil župnik. Zazibala se je rakev, ropotoma je zdrla v jamo. Župnik je molil, in ko je molil, mu je zamigljalo, zatrepalo pred očmi in odušila se je plast prsti pred njegovimi nogami. Omahnil je, nagnil se je z vsem telesom.

"Bog se usmili!" je zaklical človek zadaj.

"Bog se usmili njegove duše!"

Župnik se je ovestil, zavzdignil je globoko in se je ozri; njegove oči so bile rdeče obrobene in so gledale motno. Zašumelo je med ljudmi od zida do zida; nekateri so se pokrivali, človek v zimskem kožuhi je plaho pobegnil.

"Počivaj v miru!" je zaklical župnik in je škropil preko groba v znamenju križa.

"Počivaj v miru!" je zaklical glasno, trepetajoča prošnja je stekala v njegovem glasu.

Gruda je zabobnela po pokrovu in pevec so zapeli žalostinko. Daleč je segala pesem in čudno žalostna je bila, tako da se je stiskalo srce od neznane boleati. Nenadoma je prerezal pesem srdit in hripav glas.

"Kako pa mečete, kaj počnete?" je klical župnik. "Otrok bi privzdignil tako zrahliano prst! Trdo naložite in ti, cerkovnik, stopi dol in potlači z lopato, z nogami!"

Zmerom bolj rdeče so bile njegove oči, nemirno in motno so gledale. Obraz mu je bil zabuhel, toda krvi ni bilo v njem.

Tako so nagomlili silno gomilo, pač seženi visoko. Potni in trudni so stali pogrebci ob grobu; utrujenost ni bila samo v rokah, segla je bila tudi v noge in v srce celo.

"Zdaj pa se napravite," je ukazal župnik, "napravite se in prinesite tisti veliki kamen, ki leži brez potrebe tam za mrtvašnico! Prinesite ga in ga položite na gomilo!"

Sli so pogrebci in so prinesli velik in težak kamen, morda zavrnjen spomenik z neznane, pozabljenega groba. Omahovaje in težko sopeč so nesli kamen in so ga zavalili na gomilo, tako da se je usedla za ped globoko. Župnik se je oddahnil, kakor da bi se bilo to težko breme odvalilo z njegovih ramen.

"Počivaj v miru!"

Na ustnicah pa mu je zatrepetal smehljaj in za trenutek se je zasvetila škodoželjnost v njegovih očeh.

"Kaj praviš, cerkovnik, ali je človek na svetu tako krepak, da

bi s svojimi peči razmaknil to gomilo, odvalil ta kamen?"

Cerkovnik se je umaknil za korak in ni odgovoril, župnik pa se je nasmehnil še bolj veselo. Da, celo prešernost se je prikazala na njegovem obrazu.

"Kako misliš, dragi moj, da bo pač pogledal č polnoči? Krepko drže žrebci, trdni, pošteni žrebci in zelo soliden je tudi pokrov ... Le poslušaj o polnoči, kako bo stokal, upiral se v potu obraza ... ali kamen se niti gnil ne bo ..."

Cerkovnika je izpreletelo hladno po hrbtu in pokrival se je s tresočo roko. Župnik je umolknil in spet je bil resen njegov obraz. Postal je še, še enkrat se je ozri na gomilo.

"Počivaj v miru, popotnik, in privoščaj počitka tudi drugim krščanskim ljudem!"

Truden je bil župnik in globoko je klonil glavo, ko se je vrčal s pokopališča. Pozdravljali so ga ljudje, toda pozdrav je bil hladen, ozirali so se nanj z mrkim in plahim pogledom.

"Po tem težkem opravku," tako je dejal župnik županu in učitelju, "po skrbeh te noči in tega dneva se, spodobí, da izpraznim kozarec vina. Mrtvec je bil moj gost in tako je treba, da mu po lepi krščanski navadi napravim pogrebščino. Pojdita z mano!"

Sli so v farovi in kuharica je prinesla vina in pečenke na mizo. Že po prvem kozarcu so se zjasnili, so zardeli obrazi; veselo so zababkale oči in zmerom glasneje je tekla beseda.

"Kaj se vama zdi," je vprašal župnik prešerno, "ali ga nisem imenitno spravil, dobro zaklenil? Kaj, mislite, poreče, kadar se zdrami od polnočni ur, upre se z onemoglo silo, se osvoboditi ne more? Zares, smili se mi skoro popotnik ubogi ..."

Pijano so gledale oči učitelja in župana, ali v pijanosti so se začudile.

"Močno je vino, gospod župnik, zelo vam je seglo v trudno glavo ..."

Župnik pa se je zasmejal.

"Močno je vino, jaz pa ga nese vedro na svojih starih ramah in prav nič mi ni seglo v glavo ... Ali ga nista videla, ko je ležal na odru in se je škodoželjno smejal skozi presledek desnega očesa? Ni vedel siromak, kaj ga čaka; ni pomislil na trdne, pošene žrebce, ne na sil-

no gomilo, tudi ne na težki kamen ... O, prijatelja, lahko mi je zdaj pri srcu. Trčita z mano; veselje živim ljudem, mrtvecem mir!"

Čudila sta se, ali tudi strah se je prikazal v očeh. Župnik se je smejal glasno in razposajeno, trčal je s tresočo roko in vino se je razlivalo po mizi.

Učitelj je vstal.

"Mir tudi živim ljudem, gospod župnik! Pozno je že, skoro se že bliža polnoč ..."

"Ali vas je strah? Ni treba — težak je kamen, trdni so žrebci ..."

"Res, gospod župnik, strah me je, če vam takole pogledam v obraz. Nisem vas še videl takega ..."

"Pomladil sem se pač to uro; zakaj veliko, prijatelja, veliko sem doživel ob teh čudnih dneh ..."

Tudi župan se je bil napol streznil in ni mu bilo prijetno pri srcu. Stal je ob durih s klobočkom v roki in mudilo se mu je na čisto, zakaj zatohel je bil v sobi zrak in je dišal po mrtvecih.

"In po noči, kadar udari polnoč," je govoril veselo župnik, ko je odpiral duri, "o polnoči, prijatelja, se ozrija skozi okna na pokopališče! Majal se bo veliki kamen, gibal se bo narahlo, ne bo se odvalil ..."

Učitelj ni poslušal do konca in hitel je postopnicah navzdol. Trčel in smeh se je oglašil spodaj; tam so bili pogrebci ...

Sam je ostal župnik in takoj se je zgenilo globoko v srcu, zaključeval je naskrivoma. Obrvi se se pomaknile niže na oči, spet so se trele trudne noge.

"Mislim, da je kamen le premajhen ... Jutri, da jutri že jih navajam še dvojce na gomilo!"

(Dalje prihodnjik.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kromelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Groceries, sladčarjem in v prodajalne železnine damo primeren pust pri večjih naročilih. Pišite informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

IZZA KONGRESA.

Zgodovinski roman. Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

"Pa, tudi plačajo kar snedo?" se oglasi Urban s svojega sedela, masčev v se velike kose teletjega hlebčka. Njemu prilice niso čisto nič imponirali. "Poznam jih take snedeče! Zlatih vrvic je vse polno na njih, če jim pogledaš v šep, je pa tako, kakor bi gledal v izsušeg vodnjaki! Tako je, primaruha!"

Oni, katerim so veljale odurne te besede, so ga čisto prezirali. Pomatili so svoje trivogelnike na črno mizo, pri kateri je sedel gospod Urban. Eden teh klobočkov je priletel toli blizu, da je sedel ob kupo brčanke, ki bi se bila skoraj svrnila. Kot rak je postal rdeč na Urban: "Alo, kaj pa misliš, laška grisa?" In kloboč je potisnil od sebe. Oni pa se za to niso zmenili ter so pričeli lahodušno naročati.

"Kaj čemo piti, Modena?" je vprašal kočijaž avstrijskega cesarja.

"Kaj hoče piti vaše avstrijske veličanstvo?" je izpregovoril oni, ki je nosil barve nespolitičanskega kralja.

"Dobro! dobro!" je klical Modena. "Jaz vse rad pijem in vaša hip sem pripravljen piti na zdravje kralja Ferdinanda in njega visokosti, vojvode v Kalabriji!"

"Torej brčanko bomo pili," je odločil avstrijski cesar. "In kaj bomo jedli?"

"Kaj pa vi jeste, vse hvale vredni peasa?" je vprašal vojvoda iz Modene. "Pokalite no!"

Mani nič tebi nič je iztegnil vojvoda roko ter potegnil k sebi leseni krožnik, na katerem je imel Urban ostanke svojega hlebčka. Dolgi svoj nos je skoraj vtaknil v okuano jed ter izpregovoril zadovoljno:

"Dobro diši ... per dio!"

Stonglajter je kar okamenel. Oči so mu stopile izpod čela in kri mu je zalila obširni obraz. Njemu kaj takega! To je kričalo v nebo! Zmanjkalo mu je skoraj sape. Nato pa je planil v kriku ter zatulil:

"Guja! A vaš, kaj se pravi po štajersko guja? To je svinja! Poroka! poroka!"

Zadnja beseda, dasi slabo izgovorjena, je bila vendar umiljiva tudi visokim konjarjem. Videti je bilo, da je trojica, ki je rada razgrajala po ljubljanskih gostilnah, pripravljena za take slučaje. Kakor na povelje so vstali vsi trije in slekli dolge, s arabrom in zlatom obrobene svoje frake, da bi jih pri pretepu kaj ne pokodovali. Modena pa je pristopil k Urbanu, ki v svoji vsemogočnosti niti slutil ni, da bi se njega kdo lotiti upal, ter mu z veliko močjo prikolil gorko zausnico, tako da se mu je na tolašem licu napravila bela lisa in da mu je prišlo orjaško telo iz ravnotežja. Kot vsak bakač je bil kričeci Urban pravzaprav bojazljivec. Rad se je pretepeval z jezikom, kadar pa je bilo udariti s pestjo, je zlezel navadno pod mizo. Tudi tisti dan so ga imeli nasprotniki takoj na tleh, ga vlekli za lase, ga praskali po obrazu, mu trgali obleko, ga tepli in suvali. Urban se ni branil, samo dri se je, kakor se dere prašič, ki ga koljejo na plohu.

Mati Piškotka je prihitela pred hišo na ulico ter pričela klicati na vse pretege:

"Tepo se! Pomagajte! Vse mi pobijejo!"

Prihitel je Tomaž Raznožnik, c. kr. policaj in čuvar javnega reda na Dunajski cesti. Skočil je v pivsko sobo, prijel s roko za široko sabljo, ki mu je na širokem jermenu visela čez pleča, ter obstal a celo avtoriteto užaljenega zakona aredi sobe.

"V imenu postave," je zahrullil, "v imenu postave, ljudje božji! Če ne, pojde sablja iz nožnice!"

Kočijaži so takoj odnehali ter zlezi v svoje frake. Organ zakona jih je spoznal in v hipu zlezel vkup ter dejal sladko:

"Dobro jutro, gospodje! Ne vznemirjajte se in le mirno pijte!"

V tem se je vzdignil tepni Urban. Opraskan po obrazu in razmršen v lasih. Tudi nekaj obleke je bilo raztrgane na njem. Poiskal je svoj kastoreček, ki so mu ga bili pri pretepu zbili z glave, ter ga takoj zopet poslal na glavo. Tudi ob obupnem položaju, v katerem se je Urban nahajal, je imel zavest, da mora biti pokrit. Kakor lev je planil Raznožnik k njemu: "Odkrij se, sverina! A ne vidiš, da imaš pred seboj — gosposko?"

In čuda! Urban Pintar je ponižno snel kloboček z boleče glave.

"Kako se pišče?" vpraša Raznožnik osorno. Urban je povedal svoje ime in svoj stan. Polica je vse to zapisal v umazano, debelo knjigo, katero je nekje izvlekel izpod svoje uniforme.

"Te že navadimo lepega vedenja," je govoril Raznožnik oblastno. "Na odgovor boš klican, zver! Sploh pa ne vem, kako prideš tu sem, saj vendar vidiš, da je tu za gospode, a ne za konjske muhe!"

"Dražili so me!" je zastokal Pintar.

"Kaj dražili! Sedaj še lažeš, zver! Boš že izporkil se, kadar boš tičal v tranči! Od-rini!"

Urban je med krotom ostalih plačal in odšel. Za njim je odkrevsal tudi Martin Topolščak. Tako se je končala Urbana Pintarja slava tistega dne!

Raznožnik je prisedel k "cesarskim" gospodom in izpregovoril prijazno: "Za priče vas ne vpišem, gospodje! Saj sem sam vse videl! Gospodje so bili a tem izredno zadovoljni. Dali so mi piti in ukazali mu prinesiti jedi, katere je "gosposka" z veliko radostjo in točnostjo poutila.

"Jehta! jehta!" je zakoprnela Jerebovka, ki je bila pri tem pristopila k mizi. "Da bi ga le preveč ne zaprli, ker se je lotil cesarskih gospodov! Kaj pravite vi, gospod Raznožnik, ker poznate postave?"

"Ej jo bo izkupil!" je odgovoril važno policaj Tomaž. "Povem vam, mamka, pošteno bo je izkupil! Čakajte no, kateri paragraf bo že! Hudirja, saj jih skoraj vse poznani! Pa to vam pravim, mamka, visok paragraf bo, visok!"

Po tem temeljitim pravnem pouku si je Tomaž Raznožnik okrepčal svoje grlo s kupico rumene brčanke. Zunaj pred pivnico pa se je Urban Pintar docela zavedel svoje zapuščenosti in velike krivice, katero je moral ravnokar pretrpeti. Duša mu je bila užaljena do smrti, a v svoji onemoglosti si ni vedel drugače pomagati, nego da je škripal z zobmi ter tolkel s pestjo po zidu. Končno pa se mu je storilo milo, naslonil se je ob ateno ter zahtel: "Martin, a si videl, kako so delali z menoj? Z menoj, takim možem?"

Bole se mu zalile obraz: "A sem jim kaj dolžan, hudiča?" Prišel je z veliko vmeno jokati, da je prihitel Juri Jereb iz veže ter ga skušal potolašiti. To pa je Urbana Pintarja silno razdražilo: "Kaj boš ti, ki nisi nič prida! A tudi ostarija ni veliko prida, če se v njej pretepevajo pošteni in mirni možje!"

Na ves glas je klical: "Piškotulja, kje si? Povej no, a vem ti kdaj kaj dolžan ostal? Ti preklicana stara malha!"

Pa se mu je zopet storilo milo in zopet se je sžokal. V tistem hipu sta prišla mimo dva meščana, bolj opravljena in zavita v plašča z visokima ovratnikoma, ki sta obraza skoraj docela zakrivala. Obstala sta tik Piškotove veže. Starejši je vprašal z nekako ošabnim glasom:

"Čemu joka ta človek?"

"Nekaj so ga pretepli," je odgovoril Piškotov Jurček, ki je še vedno stal blizu. "Dvorski strežaji so ga opraskali in pretepli!"

"Dvorski stežaji! Wallenstein!"

Mlajši je z največjo spoštljivostjo pristopil, poslušal ukaz starejšega ter odhitel v Piškotovo gostilno. Pa se je kmalu vrnil ter šepnil:

"Modenski Kristoforo je že vmes!"

"Dobro!"

In gospoda sta počasi odkorakala po Dunajski cesti. Tudi Urban se je bil pomiril. Z roko si je snalil obleko ter zdihoval:

"Moj Bog! Kam čem zdaj? Sram me je, da si kar okrog sebe pogledati ne upam!"

"Veš kaj?" pravi Topolščak, "če nimaš drugega, pa pridi k nam v vas! Radi te bomo sprejeli, in če ne boš hotel z nami jesti — mi ne jemo tako dobro kot ti — te nihče silil ne bo! Tudi fantiča lahko pogledaš pri tej priliki!"

Urban se je vdal. Martin Topolščak je stanoval v Kravji dolini, kakor smo že prej povedali. V čedni, sicer s slamo kriti hišici si je bil najel tri sobice a kuhinjo. Dve je rabil zase, v tretji pa je stanoval gospod študent. Vse v stanovanju je pričevalo o tem, da so bili Topolščakovi varčni in pridni ljudje. Zidarstvo je po zimi slabo donalo. Včasih se je popravilo kako ognjišče in kaj malega v tem ali onem stanovanju. Oče je torej slabo služil in zategadelj sta morali prikočiti mati in hči. Mati Maruša je stregla po hišah, Marička pa je bila jako spretna perica.

(Dalje prihodnjik.)

KNJIGE
Književne Matice S. N. P. J.

Književna Matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in po-kazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.